

Dret penitenciari

Codi: 100458
Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500257 Criminologia	OB	3	2

Professor/a de contacte

Nom: María Carmen Navarro Villanueva
Correu electrònic: MariCarmen.Navarro@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

Les classes s'impartiran en castellà si hi ha estudiants internacionals que no entenguin el català

Prerequisits

No hi ha cap requisit previ per a poder cursar aquesta assignatura.

Objectius

Aquesta assignatura té com a objectiu principal dotar a l'estudiant dels coneixements necessaris perquè pugui redactar qualsevol informe per l'Administració Penitenciària o pel Jutge de Vigilància Penitenciària relatiu a la situació penitenciària d'una persona privada de llibertat i, especialment, sobre la concessió de beneficis penitenciaris referents al procediment sancionador, relatius a permisos de sortida o sobre la classificació penitenciària.

D'altra banda, altres objectius importants perseguits per l'assignatura són que l'estudiant sigui capaç d'informar a les persones privades de llibertat sobre la seva situació penitenciària i que conegui la realitat dels nostres Centres Penitenciaris.

Competències

- Demostrar que es coneix el marc legal i el model de funcionament dels diferents agents de control del delictes.
- Demostrar que es coneix i es comprèn el marc juridicopenal de resposta a la criminalitat (dret constitucional, dret policial, dret processal i dret penal).
- Exposar i argumentar amb claredat, davant un públic especialitzat i no especialitzat, l'anàlisi feta sobre un problema de conflicte o de criminalitat i les seves respostes.
- Identificar la intervenció penal més adequada i efectiva per a cada supòsit concret.
- Redactar un treball acadèmic.
- Relacionar-se respectuosament amb persones.
- Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Transmetre oralment les idees a una audiència.
- Treballar de manera autònoma.

- Utilitzar correctament el llenguatge jurídic, el psicològic, el pedagògic i el sociològic.
- Utilitzar un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diverses parts implicades en el conflicte i en la criminalitat.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar criteris d'eficàcia en la utilització del dret en l'àmbit de la criminologia.
2. Aplicar el dret penal en l'àmbit criminològic.
3. Argumentar amb precisió conceptes jurídics davant d'un fòrum.
4. Argumentar verbalment amb educació i sense biaix qüestions de criminalitat.
5. Expressar-se de manera precisa utilitzant els termes tècnics del dret.
6. Redactar un treball acadèmic.
7. Relacionar-se respectuosament amb persones.
8. Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
9. Transmetre oralment les idees a una audiència.
10. Treballar de manera autònoma.
11. Utilitzar la legislació i les seves vies d'aplicació en el fet delictiu.

Continguts

Tema 1: El dret penitenciari

1. Concepte, naturalesa i contingut
2. Les fonts del dret penitenciari. Evolució de la normativa penitenciària espanyola
3. Principis bàsics.
4. La intervenció judicial en l'execució de la pena de presó. El paper del Jutge de Vigilància Penitenciària.

Tema 2: Origen i evolució dels sistemes penitenciaris

1. Origen de la pena privativa de llibertat
2. Els sistemes penitenciaris
3. El sistema d'execució penitenciària de la Llei Orgànica General Penitenciària

Tema 3: Els establiments penitenciaris

1. Concepte i principis informadors
2. Tipologia
3. Organització general dels Centres Penitenciaris: ingressos, llibertats, conduccions, trasllats, seguretat i vigilància.
4. Modalitats de compliment

Tema 4: El tractament penitenciari i les modalitats de compliment de la pena

1. Concepte
2. Contingut i principis
3. Finalitats
4. Àrees d'intervenció

5. La classificació penitenciària
6. Modalitats de compliment de la pena: règim tancat, règim obert i règim semi-obert.
7. El Pla individual de tractament.
8. Programa riscanvi: evaluació i gestió del risc.

Tema 5: L'Administració Penitenciària

1. Distribució competencial
2. Òrgans col·legials
3. Òrgans unipersonals
4. El funcionari de presons
5. L'elaboració d'informes per part del personal de l'Administració Penitenciària

Tema 6: Drets i deures de les persones privades de llibertat: la relació jurídic-penitenciària

1. Contingut, naixement i extinció de la relació jurídic-penitenciària
2. Els drets de les persones privades de llibertat
3. Els deures de les persones privades de llibertat
4. La responsabilitat de l'Administració Penitenciària

Tema 7: El règim penitenciari

1. Concepte
2. Higiene i alimentació
3. Assistència sanitària
4. Instrucció, educació i activitats recreatives

Tema 8: El dret al treball de les persones privades de llibertat

1. Concepte i naturalesa
2. Modalitats de treball penitenciari
3. Tallers i formació.
4. El paper del CIRE

Tema 9: Les relacions amb l'exterior

1. Tipus de sortides
2. Procediment de concessió dels permisos
3. Comunicacions
4. Recepció de paquets i encàrrecs

Tema 10: El règim disciplinari sancionador

1. Concepte, naturalesa i finalitats

2. Principis informadors
3. Les faltes i sancions disciplinàries
4. Procediment sancionador
5. Recursos

Tema 11: Els beneficis penitenciaris

1. Concepte i classes
2. La llibertat condicional: concepte i modalitats
3. L'indult penitenciar
4. Les recompenses

Tema 12: Les relacions paterno-filials des de la presó. Persones estrangeres complint condemna a Espanya

1. La normativa espanyola i internacional sobre els contactes de les persones privades de llibertat amb llurs fills.
2. L'exercici de la maternitat des de la presó.
3. Els drets dels fills de persones privades de llibertat.
4. Persones estrangeres a les presons espanyoles.

Metodologia

Les classes de dret penitenciar combinaran la teoria i la pràctica. La primera franja horària es dedicarà, per regla general, a l'estudi teòric del dret penitenciar a partir de l'explicació del professor. L'estudiant, respecte d'algunes lliçons, haurà d'haver llegit amb deteniment el material assenyalat pel professorat prèviament.

La segona franja horària es dedicarà, d'una banda, a la correcció i comentari dels treballs presentats pels estudiants així com al plantejament dels dubtes que hagi generat el tema. D'altra banda, aquesta part pràctica podrà ser dedicada també, a comentar els eventuais seminaris impartits per persones vinculades a l'Administració Penitenciària que s'hagin organitzat en el marc de l'assignatura i, en la mesura del possible, a organitzar tallers en alguna presó catalana.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	18	0,72	1, 2, 3, 8
Resolució dubtes, debats i conferències	4,5	0,18	3, 4, 5, 7, 8, 9
Tipus: Supervisades			
Resolució i discussió a classe de casos pràctics	18	0,72	3, 4, 5, 7, 9
Treballs pràctics a l'aula	4,5	0,18	3, 4, 5, 6, 8, 10

Tipus: Autònomes

Avaluació	5	0,2	2, 3, 5
Estudi de la matèria	100	4	1, 2, 5, 6, 10, 11

Avaluació

Hi ha un únic model d'avaluació continuada, que requereix l'assistència a un 80% de les classes, excepte en aquells supòsits d'absències justificades.

La nota final de l'assignatura s'obté de la mitjana dels diferents treballs que l'estudiant ha de fer al llarg del curs, tant individuals com grupals (25%+25%) així com de les dues proves d'avaluació que es duran a terme (50%). Els treballs individuals que haurà de fer l'estudiant seràn tres: un comentari personal sobre algun documental vist a classe, una exposició oral sobre normativa internacional i un recurs en matèria disciplinària. Aquests treballs individuals, segons s'ha assenyalat, valen un 25% de la nota final.

L'estudiant que no hagi superat l'avaluació continuada, en tenir suspesa una de les dues parts (pràctiques o parcials) podrà presentar-se a la reevaluació. Si ambdues parts estan suspeses amb una nota inferior a 3, la recuperació no serà possible.

En cas que sigui detectat un plagi en algun dels treballs presentats o còpia en un examen, aquella pràctica i l'examen quedaran suspesos i l'estudiant perdrà el dret a presentar-se a la reevaluació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Proves d'avaluació	50%	0	0	1, 2, 5, 6, 8, 10, 11
Pràctiques individuals	25%	0	0	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11
Treballs grupals	25%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA OBLIGATÒRIA:

* Coyle, A (2009). *La Administración Penitenciaria en el contexto de los derechos humanos. Manual para el personal penitenciario*. Londres: Centro Internacional del Estudios Penitenciarios, pp 11 a 33.

* Cutiño, S (2015). Algunos datos sobre la realidad del tratamiento en las prisiones españolas. *Revista electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, 17

* Navarro, Carmen (2018). *El encarcelamiento femenino*. Barcelona: Atelier, pp. 69 a 102.

* Navarro Carmen (2017). Las recientes reformas de la ejecución de la pena privativa de libertad. *Justicia*. 2, 275-318.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA:

* Cervelló, Vicenta (2015). *Derecho penitenciario*. València: Tirant lo Blanch.

* Jewkes, Yvonne i Johnston, Helen (2006). *Prison readings: a critical introduction to prisons and imprisonment*. Devon: Willan Cullompton.

* Juanatey, Carmen (2016). *Manual de derecho penitenciario*. Madrid: Iustel.

- * Mir, C (2012). *Derecho Penitenciario; el cumplimiento de la pena privativa de libertad*. Barcelona:Atelier.
- * Navarro, Carmen (2002). *Suspension y modificación del título ejecutivo*. Barcelona: J.M. Bosch editor.
- * Navarro, Carmen (2002). *La ejecución de la pena privativa de libertad. Garantías procesales*. Barcelona: J.M. Bosch editor.
- * Navarro, Carmen (2018). *El encarcelamiento femenino*. Barcelona: Atelier.
- * Nistal, J (2016). *El sistema penitenciario español "de un vistazo"*. Madrid: Grupo Criminología y Justicia.
- * Tamarit, J. M (coord) (2005). *Curso de derecho penitenciario*.València: Tirant lo blanch.